

A vallásos nevelés, mint a köznevelésben tanulók motiválhatóságának indukálója

TARTALOMJEGYZÉK

- **1. A vallásosság, mint spirituális tényező /vallásosság fogalma/.....3**
- **2. A gyermekek korai formálhatósága vallásos 'hatásokban'.....5**
- **3. Összehasonlítás vallásos család és nem vallásos család nevelési attitűdjei között.....8**
- **4. A vallásos nevelés előnyei a pedagógiai munkában..... 10**
- **5. A motiválhatóság megjelenési formái a vallásos gyermekek szellemi és mentális /magatartásbeli/ és közösségi teljesítményeiben.....12**
- **6. Viharban is érett búzakarászok aratása /avagy possibile futurum¹ a közoktatási nevelés mindennapjaiban/.....14**
- **7. Összefoglaló19**

¹

lat.: lehetséges jövő

1. A vallásosság, mint spirituális tényező /vallásosság fogalma/

„...a gyermeknek,
figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára,
különös védelemre és gondozásra van szüksége...”

(ENSZ Nyilatkozat a Gyermek Jogairól)

Dr. Perczel Forintos Dóra klinikai szakpszichológus szerint: „A modern gyógyítás egyre inkább felismerte, hogy a vallás hozzájárul a személy lelki egészségéhez, mintegy mentálhigiénés hatással bír: számos vizsgálat kimutatta, hogy a vallásos emberek várható élettartama magasabb és egészségi állapotuk jobb, mint az átlagnépesség azonos korú, nemű és szociális helyzetű csoportjaié.,² A vallás egyetemes emberi jelenség. Nincs olyan embercsoport sem a múltban, sem a jelenben, ahol a vallásos életnek valamilyen formája ne alakult volna ki. A *homo religiosus*³-nak van egy minden időközön túli dimenziója, ami lendületben, hajlamban és elhívásban nyilvánul meg. S ezeken belül van egy belső örökletes aspektusa. Így van adottan egy interoverzív belső vallásosság a lélekben és van egy külső élet, ami az extrovertált közösségi tevékenységekben jelenik meg. A két véglet nem zárja ki egymást, sőt egyik erősíti a másikat, illetve termeli a megélt élményeket. A részterületei a vallásos élmény, a misztikus lelkület és a vallásos kultusz, a vallásos világképe és a közösségi élet. A természetfeletti azt jelenti, hogy természetes erőforrásokból táplálkozik. Transzcendálja is azokat és meg is haladja. A vallásban meg van az az erő, ami által az ember felül tud emelkedni a káoszon.

Afrikában egy törzsnél az a szokás van bevezetve, hogy a gyermek meg fogantatása előtt, amikor az Anya eldönti, hogy készen áll a gyermekvállalásra, elvonul a többiektől és leül egy

2

Lélektan és spiritualitás, Vigília Kiadó, Budapest, 2005. 17-48.o.

3

Lat.jel.: istenfélő ember, szent ember, babonás ember

fa alá. Addig hallgat csendben, amíg, meg nem hallja magában születendő gyermeke dalát. Ezt a dallamot aztán elénekli társának, a leendő gyermek apjának. Szülés közben apja dúdolja e dallamot, majd a gyermek élete során újra és újra felcseng ez ének. Később, amikor valami rosszat cselekszik, a törzs énekli neki a dallamot, így tisztítva meg bűnétől és ébresztve arra, hogy újra jót tegyen csak. Halálakor zeng utoljára a dal.

A vallásosság olyan hagyományokat teremt egy közösségben, társadalomban, aminek lelki vonzatai több irányú külső megnyilvánulásokat teremt.

Pszichológusok mára már tudatában vannak annak, hogy az emberekben mélyebb vágyak is rejtőznek. Ilyen az igazságra való törekvés az élet igazi értelmének keresése és a szeretetteljes kapcsolatok ápolása minden akadályok ellenére. Ebben a vallás, mint mankó mindig kéznél van. Nyughatatlan világunkban, amikor maga a Föld is háborog, a természet fellázad az erdő tüzekben a vulkáni és tengeri kitörésekben. S ezek mellett az évszázadok óta folyó háborúk közepette az emberi faj brutális egymás elleni harcaiban, amikor az eredetileg megteremtett szabályszerűségeket az ember önmaga akarja újra teremteni, amikor egy robotizált világ kezdi átvenni az irányítást, a vallás, mint ősi úgy éled újra, mint újra születendő teremtő erő.

A keresztény /”A „keresztény” vagy „keresztény” elnevezés görög eredetű, bibliai kifejezés, de a magyarba szláv közvetítéssel került, és több hangtani változáson is átment. Ma a régies „-tyén” végződésű alakot szinte csak a protestánsok használják, a modern „-tény” végződésűt pedig főleg a katolikusok, de protestánsok is.”⁴ A vallásosság bibliai alapokon nyugvó hitre épül és ehhez viszonyuló, ebből kifolyólag megtörténő magatartásra. Ez a vallásosság tehát olyan tudatos döntést kíván, ami nemcsak érzelem, hanem egyfajta állásfoglalás is.

2. A gyermekek korai formálhatósága vallásos 'hatásokban'

Az elsődleges legkisebb közösség a család, amit nem egy ember alkot, hanem minimum kettő. Az Apa és az Anya egységet alkot, ebbe az egységbe kapcsolódik bele a gyermek a gyermekek. A legaktívabb események ezen belül történnek az életünkben. A családi

⁴ dr. Szalai András, Apológia Kutatóközpont, www.apologia.hu (v.3. 2017.03.29.)

kapcsolatrendszerből fakadhat a legtöbb boldogság, de a legtöbb fájdalom is. Olyan univerzális egységet jelent ez a közösség, ami az emberi faj fenntartását segíti elő.

Az eredeti és biológiailag meghatározott felállása szerint: egy férfi nemű az Apa és egy nő nemű az Anya, ebből fakadnak a gyermekek. Társadalmunkban a csonka családok egyre növekvő száma, egyfajta szociális, gazdasági és identitás válságot hoz magával. A szülői szerepek változása évszázadunk kezdetén majd a következő generációra nézve hoz látható eredményeket. A modern család modell még keresi útját adott irányzatok között. Sem a politika, sem az orvostudomány, sem a társadalom elemzés nem adhat teljes körű és mindenkit kielégítő választ arra, hogy a harmonikus családmódel pontosan hogyan áll fel. Azonban vannak valóban nagy vagy éppen csak halvány, de mérhető különbségek a gyermek nevelés kapcsán az adott család modellek között. Publikáló védememre azonban, hangsúlyozom, hogy a szerető család erőssége, legfőképpen nem a tagok megítélt milyenségén, hanem a belülről fakadó szeretetükön is alapulhat.

Az ókori görögök a szülők feladatát a tanítás és nevelésben látják. A *paideia*-/gör./jelentése a gondozás. Ebbe a fizikális és mentális gondozás is beletartozik. A vallásos nevelés érdekes módon mindkettőbe bele tud simulni.

Az együttes nevelés a gyökere ennek a témának. Ami azért fontos, mert két irányba nem futhat a gyökér, mert nem lesz termő fa belőle. Ha két szülő van, akkor nekik mindenben egyé kell válniuk a helyes nevelés érdekében. Természetes hajlamok, genetikai adottságok, eltérő gondolkodási sémák lehetnek, azonban a gyermek felé való kiközvetítés mindenképpen – főleg – az érette válás időszaká előtt- rendkívül fontos. Egy keresztény/keresztyén családban adott a közös vallási alap és hit, ami rengeteg pozitív vonulatot hoz maga után. A gyermek és a szülő kapcsolata a két szülő egymás iránti stabilitásához kötődik szorosán. A bibliai alapelvekre hallgató és azt cselekvő házastársak számos konfliktust előznek meg. Emlékszem nagyanyámék ágya fölött kitett bibliai idézetre, amiről tudom, sokak hálószobájában függ.

"Ha haragustok is, ne vétkezzetek: a nap ne menjen le a ti haragotokkal."⁵

A második pillér az, amikor a gyermek érzi és tapasztalja a szeretetet. Azt a szülői szeretetet képes érezni, ami van is. Ez a szeretet tartja össze a mindennapok fényességeit és árnyékait

5

Szent Biblia, revideált Károli, Kálvin Kiadó 2021. Efézusi levél 4. rész 26. vers

egyaránt. Mivel a kereszténység vezető elve az Istentől jövő szeretet emberi megnyilvánulása, nem kérdés, hogy fő törekvése a családnak ez.

A héber nyelvben a tanítás szó, gerjesztést – מרגש - is jelent. Úgy adják át a keresztény életszemléletet a szülők, hogy az kedves legyen, tetszetős a gyermeknek. Az élő példa maguk a szülők mindennapi élete. Nemcsak a szóbeli nevelés, hanem az indirekt és non verbális kommunikáció is mély hatást gyakorolhat a gyermekre.

A jól működő társadalmakban a törvények az emberek jólétét szolgálják és azokat újra és újra szabályozzák. A tízparancsolat kőbe vésése védelemre és vezetésre adatott. Egy vándorló, elkeseredett, kifáradt népet rendezett eggyé és reményt, új célt adott nekik. Első része Isten szeretetéről szól. Ha Őt helyesen szeretjük, úgy tudjuk embertársainkat is szeretni. A második az egyik embernek a másik emberhez való viszonyát szabályozza. Ez és az Újszövetség adott jézusi parancs szerint a keresztyén szabályok adottak egy családban. Ezek között pedig egyfajta házi 'liturgiák' mozognak. Mint pl. az étkezés előtti közös imádság. Ami által a gyermek és az egész család megáll egy pillanatra együtt csendben, majd köszönetet mond az ételért és annak készítőjéért is. Korán meg lehet tanítani a gyermeknek, hogy az étel és az azt megelőző munka értékes. Együtt ülnek le az asztalhoz és egyszerre távoznak. Erősödik a családi közösség. A legfontosabb beszélgetések leginkább az asztal körül zajlanak egy családban. A vallásos nevelésben részesülők minden étkezés előtt imádkoznak. Amikor a gyermek iskolában van vagy éppen nem otthon van, magában csendben elmondja étkezés előtt az imát, az önmagában a családi közösség jó érzését tudat alatt is előhívja benne. A szabályok egyetértésben és következetességben zajlanak. Ha kisgyermekkorban kialakul a szabálykövetés – ráépülve később a saját helyes döntéshozatal képességét – kötelességtudó felnőttekké váljanak. A mások megbecsülése szintén mélyen gyökeredzik a keresztyén nevelésben. A keresztyén vallási formulák kezdve az istentiszteleti liturgiától a gazdag énekanyagig hagyományokat hordoz évezredek óta.

A hagyománytisztelet a kötődést erősíti nemcsak a szülőkhöz, hanem a szűkebb és tágabb helyi kultúrákhoz, ezenfelül nemzettudatot erősít. Magyarország keresztény ország, ahol a történelem során a vallás viharokat csendesítő és némely időkben rejtekhelyet adó sziget volt sokak számára.

S végül a korai gyermekévek egyik legfontosabb attitűdje az érzelmi intelligencia kialakulása és fejlődése. Az érzelmek evolúciós pszichológiai és affektív tudománybeli

aspektusait nagymértékben meghatározza a kora gyermekkori családi nevelés hatásai és az elsődleges szocializáció az Anyával való kapcsolat. Mert: „Az egészség nem csupán a betegség hiányát jelenti, hanem az egészség a teljes testi, lelki és szociális jólét állapotát hordozza magában.” (World Health Organization, WHO, 1946) Egy istenfélő Anya és család a felmerülő feladatokra, problémákra nem a hirtelen indulatok és pillanatnyi érzelmek szerint reagál, hanem egyfajta 'felhelyezéssel' új, kitisztult, átgondolt szintre tudja tenni.

3. Összehasonlítás vallásos család és nem vallásos család nevelési attitűdjei között

Hangsúlyozom, hogy elemzésem nem reprezentatív vizsgálat. A publikáció tipizálásának eredménye a választás. Ez az összehasonlítás két család felméréséből adódik össze. Valós személyekkel, jelen esetben v.cs. /vallásos család/ és n.v.cs. /nem vallásos család/ rövidítésekkel jelölöm. Mindkét családnál az Anya volt a válaszadó. A válaszokat nem tartalmilag, csak formailag írtam át. Nehezen mérhető maga a vallásosság, mert több ágon fut önmagában is. Megbízható eredményt a belső individuum külső megjelenései által lehet kimutatni, de az is változó perspektívákat mutathat.

<p><i>V.cs.- ban élő gyermek családi helyzete:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - - teljes családban él - 2 testvér - rendezett, átlagos anyagi helyzet - dolgozó szülők 	<p><i>N.v.cs.- ban élő gyermek családi helyzete:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - egy szülővel és annak élettársával és egy nagyszülővel él - 2 testvér - nehéz anyagi körülmények - munkanélküli /célzottan munkakerülő/ szülő
<p><i>V. cs. kitűzött nevelési feladatai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - összetartozás érzésének hangsúlyozása - hagyománytisztelet, kultúra továbbadása - szép beszéd - felkészítés az életre, jövőbeni látásmód kialakítása 	<p><i>N.v.cs. kitűzött nevelési feladatai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - jelenben való örömök megélése - iskolai teljesítmények meglétele

<i>Értékek, melyek megvalósulnak v. cs. –ban:</i>	<i>Jelenségek, melyek megvalósulnak n.v. cs. –ban:</i>
- nyugodt családi légkör	- türelmetlenség
- kölcsönös bizalom, őszinteség	- őszintétlenség, titkolózás
- ünnepek harmóniája	- káromkodás
- egymásra való figyelés, segítőkészség	- szabadelvűség
- szabálykövetésből fakadó rendszerszemlélet	- egymás elhanyagolása
- állandó kommunikáció	- kommunikáció hiánya
- reprezentatív társas viselkedés	

Ennél a résznél kiemelném, hogy az a n.v.cs. – ban növekvő egyik gyermek korán párkapcsolatba lépett, melynek következményeképpen még kiskorúként teherbe esett. A családban nem kialakult bizalmi kapcsolatok révén a gyermek nem mert elmondani mi történt vele. Titkolta várandóságát és különböző módszerekkel takarta is a látható 'növekedést'. Ebből is adódóan megindult ideje korán a szülés és családi otthonukban maga levezette ezt. Kérdés, hogy az Anya miért nem vette észre a folyamatot, a változásokat gyermekén? A felelősségérzet hiánya a félelem a szegényes kommunikáció a szülői példa a nyugtalan családi légkör mind- mind prezentálta ezt az eseménysort. A vallásos család alapvetően kiemeli, hogy az ember érték. A vallásból adódó gyülekezetbe járás kialakítja a közösség kisebb és nagyobb fontosságát. Egy egységet alkot, ahová minden tag beviheti adott örömeit és problémáit, amire megoldás születhet a közösség ereje által. Ugyanez a keresztyén családra levetítve is. Az a külső vonal, ami a földet az éggel összeköti,- mint imádság, éneklés, lelki beszélgetések, biblia olvasás - utat nyit bármilyen felmerülő akadályra. Olyan ez, mint az a csónak, amibe van mentőmellény, s az a ladik, ami e mellény nélkül hullámszik a vízben.

A szavaink tanítanak, de a tetteink példát mutatnak, amivel hatni lehet. Alábbi pontok egy 15 év távlatából tekintve interpretálódhatnak, érdekessége, hogy nem konvencionális következményekkel.

<i>v.cs.- ban nevelkedett gy. életének alakulása</i>	<i>N.v. cs.- ban nevelkedett gy. életének alakulása:</i>
<i>- továbbtanulás</i>	<i>- iskolázatlanság</i>
<i>- munkába való elhelyezkedés</i>	<i>- munkahelyváltások</i>
<i>- családalapítás</i>	<i>- élettársi kapcsolat</i>
<i>- helyes önértékelés-közösségi beilleszkedés</i>	<i>- lakhatási nehézségek</i>
<i>- tradíciók tovább adása</i>	<i>- alkoholizmus</i>
<i>- hitbeli fejlődés</i>	<i>- mentális leépülés</i>

A példák szélsőségessége az elemzés eredményességét is elősegítette nyilvánvalóan. Minden életszakaszban lehetnek pró és kontra változások természetesen. De alapvetően élet alakulásunk olyan, mint a hagyma és az ék: A behatolás mértéke a feltárulkozás mértékét jelzi, belül az ék egyre nehezebben halad. Az ék, egy nehezebb szituáció, ami megrekedhet, ha nincs kellő lendület. A gyermekkorban bevésített istenfélelem és velejárái akkor is lendületet adnak, ha időnként nem tudatosan jön elő. A tudatos és tudattalan emlékezés a kognitív, szociális és személyes dimenzióinkban is elő-előbukkan.

Objektív és szubjektív értelemben is a személyiség lelki kiteljesedéséhez vezet a keresztény vallás,” Amely arra tanít minket, hogy megtagadván a hitetlenséget és a világi kívánságokat, mértékletesen, igazán és szentül éljünk a jelenvaló világon.”
/Titusznak írt levél 2,12/

4. A vallásos nevelés előnyei a pedagógiai munkában

Orando et laborando! – a Debreceni Református Kollégium homlokzatáról szólít minket a jelmondat 1538 óta. Jelentésében az imádkozzál és dolgozzál összetartozó cselekedetek, egyikből táplálkozik a másik. A vallásosság hogyan hat az iskolai padokon belüli munkára évszázadok óta és milyen kulturális és szociális hozadéka lehetnek ennek? A magyar oktatás különösen ma olyan hangsúlyt helyez a vallásra, mint az ateista diktatúrát megelőző években. Infrastrukturálisan így fogalmazok -táblacsere- nagy számban történt, világi intézményből

egyházi intézménybe. A vallási normarendszer egyfajta társadalmi fejlődést serkentő tényező is.

A vallásgyakorlatnak van egy közvetlen átformáló hatása és van egy közvetett, ami különböző hatások által jut el az emberhez. A vallásos neveltetés olyan tapasztalatokat ad a gyermeknek, amik műveltségben, önkifejezésben, kreativitásban, helyes önértékelésben élen jár. Emezek minden pedagógus álmai, a zökkenőmentes és fejleszthető tanításhoz. Ma, amikor a fegyelmezés a tanításról való energiát, időt nagy részben elveszi, gyöngyszemként csillog egy – egy 'jó diák' feltűnése.

Közösségi nevelésben a játékok a szabad foglalkozások és technikai tevékenységek, célozzák meg a gyermekek érzelmi és szocializációs nevelését. Azok a diákok, akik otthonról hozzák a már kialakult képességeket, gyorsabban haladnak tovább más területek fejlődésében is. Kulturális tevékenységekben, mint a hagyományok megismerése és őrzése a művészeti alkotások felismerése és elemzése, esetlegesen művelése az intelligencia magasabb szintjére emel. Kereszténységéből fakadóan szinte anyatejjel átadódnak mindezek.

Az értelmi nevelésben először a tanulási módszerek kialakítása lényeges a hatékonyabb tanulás érdekében. Azok a tanulók, akik otthon megkapták a szabálykövetés nem romboló, hanem építő haszonelvét, könnyebben veszik át a tanulási folyamat dogmatizált rendszerét. Az önálló tanulás célja, hogy minden tanuló az értelmi képességeinek megfelelően készítse el házi feladatát – a tanórákon kívül – és a későbbiekben képes legyen haladni önellenőrzéssel. Tudja rendben tartani taneszközeit és kialakítani saját tanulási módszerét. A kereszténységben járók, nemcsak az ismétlődő vasárnapi alkalmak miatt tanulnak rendszert, hanem a hétköznapi hitgyakorlásukban is. Lényeges előnyt jelent egy pedagógus számára, amikor a szülő nem akadályoztató, hanem együttműködő szavaiban és cselekedeteiben is. Amikor a pedagógust nem csupán irányítható eszköznek tekinti a szülő, hanem a gyermeke érdekében szolgáló, de megbecsült egyént. Nem kell hozzá statisztikai számításokat végezni, hogy a keresztyén ember szavait megválogatva beszél és a tiszteletet embertársai felé méltóképpen kifejezi. Pedagógusok hön áhított vágya, hogy az osztályközössége egymás iránt elfogadó legyen és a beilleszkedés könnyedén alakuljon. Keresztyén közösséget ismerő és abban gyakorló tagként járók konfliktushelyzeteket kerülők és/ill. megoldók. Elfogadók a másikkal szemben és gyorsabban kérnek bocsánatot.

Saját tapasztalatból elmondhatom,- tanítottam hittant és etikát is és ezekben koedukált osztályt is-, hogy a hitben járó családok gyermekei nagyban könnyítették pedagógiai munkámat, igazán azzá tették, ami eredeti funkciója: örömteli tudás átadásá.

5. A motiválhatóság megjelenési formái a vallásos gyermekek szellemi és mentális /magatartásbeli/ és közösségi teljesítményeiben?

A vallási neveltetést adó szülők nagy hangsúlyt helyeznek a családi normákhoz igazodó szabályokra, amik minden tevékenységre kihatnak. Hitük szerint Isten nem büntető, hanem jutalmazó Isten, aki viszont megkéri a bűnbánatot és az elesett állapotokból megadja az újra felállást. Isten nem egy magasan lakó megközelíthetetlen istenség, hanem antropomorf érzésekkel hétköznapi módon át tanító óvó Úr. Ha a család úgymond vezetője egy mindig pozitívan motiváló és értékelő, de fegyelmező is, akkor a gyermek élete szinte minden területén tud ehhez igazodni. Teljesítményorientált világunkban, ahol a versenyszellem egyre gyorsabban hajtja az embereket, nehéz megtalálni a motiválhatóság erőszakmentes eszközeit. Oktatási rendszerünkben egyre kevesebbet ér a szép szó, a jeles eredmény az apró ajándékok (gondolok itt arra, hogy kis iskolás koromban egy matrica, mint várható jutalom óriási ösztönző erővel bírt), ma kevésbé vonzó motiváló eszköz.

Vallásos gyermekek ilyen szinten is értéket őrzők és megbecsülők. Motiválhatóak tehát e régi módszerekkel. Vallásos gyermeknél a pedagógus könnyebben építhet a bizalomra. Ez szintén motiváló erő lehet. Megígértem- megcsinálom! Megkértek – teljesítem!

Motiváltság maga a cselekedet bevégzése. Jutalom az, ha sikerül. A kellő humanitással és szociális érzéssel rendelkező családokban örömmel tekintik a teljesített feladat bevégzését. Nem kapsz valamit azért, mert jól teljesítettél, hanem a teljesítés jutalmát kapod a végén.

A belső motiváció fejlesztése pontosan a nagyon elcsendesedő szinte intim istenkapcsolatban is megjelenik. *The Miracle Worker* (A kismadár) c. 2000. -ben készült amerikai dráma sok mondanivalója között szerepel a saját teljesítmény sikere, mint legfőbb motiválhatóság. Egy siket és vak kislány elkényeztető szüleivel él, akik fogyatékosága miatt folyamatosan cukorkával etetik és tolerálnak neki minden illetlen és antiszociális viselkedést, ezzel kompenzálva mindenki fájdalmát a fogyatékoságára nézve. Kap egy új nevelőnőt, aki úgy türelmes a gyermekkel, hogy közben erélyes és következetes is. Értékeli, elismeri azokat a tulajdonságait, amik vannak. Megtanítja, hogy a legnagyobb büszkeség a saját teljesítményeiben lehet és abban az ugrásban, amit maga elé helyezett célként. A vallásos gyermek mentális teljesítménye gyakorlatilag az egész élete.

Tudományos kísérletek támasztják alá, hogy az agyban imádkozás közben fizikai változások történnek, csökken a stressz és a szorongás. A tanulás során a koncentráció elengedhetetlen. Ehhez pedig olyan nyugalmi állapotra van szükség, amiben létrejöhet. A tanulást támogató légkör- jelen esetben egy keresztyén család- nagyban motiválja ezzel gyermekét a mindinkább előre haladásban.

A hála érzete olyan viselkedési formával ruházza fel az embert, ami nemcsak a környezetét 'dobja fel', hanem önmagát is. Felemelkedik az ember a gondok felé a hála által. értékeli azt, ami van és nem panaszolja azt, ami nincsen. Mi lehet nagyobb motiváló erő, mint a mások és önmagunk és az Élet felé való szüntelen hála érzése?

A spirituális elkötelezettség a lelki egészség szempontjából a legrelevánsabb. Ha van effajta biztonsági alap, akkor a pozitív érzelmek kezdenek meggyökerezni és azok megélt élménye a továbbiakban motiválhatóságot adhat. Ha ilyen élményekhez jut a gyermek, akkor kevesebb esély van a destruktív, deviáns tevékenységekre. A vallásosság protektivitást biztosít.

S itt kell halványan megjegyezni, hogy viszont a helytelenül értelmezett és/vagy megélt vallásosság felerősítheti a negatív érzeteket és demotiválhatja az egyént. Ez már a vallási vezető, az Egyház jól terelő feladata elsősorban.

6. Viharban is érett búzakalászok aratása /avagy possibile futurum⁶ a közoktatási

nevelés mindennapjaiban

„Nemzetemet dúlta már tatár,

harácsolta török, uralkodott fölötte osztrák,

lopta oláh, rabolta cseh.

Minden szomszédja irigyelte mégis,

mert keserű sorsa

istenfélő nemzetté kovácsolta. ...”⁷

Wass Albert Ébredj magyar című versének kezdő versszaka mondhatni évezredekre visszamenő igazságokat hordoz. Himnuszunk úgy kezdődik: „Isten áld meg a magyart...!” Magyarország Európán belül a kereszténységet és a zsidóságot, mint vallásokat és hagyományok hordozóit is évezredek óta szép örökségként őrzi érintve és összekapcsolva a művészetekkel és a nemzeti kultúrával.

A diktatúra idején működő egyházi iskolákból kikerülő diákok magasan kvalifikált értelmiségiként gazdagítják ma is hazánkat. Az igény a keresztény iskolákra nemcsak politikai, hanem szülői is lett. A számottevő egyházi iskolák társadalmunkban széles körben kivívták a tiszteletet. A kiváló oktatás mellett egy olyan sajátos pluszt hordoznak, amit még egy művészeti vagy szakos iskola is nehezen valósít meg. Ez a többlet az, ami a gyermeknevelést az igényes tanítás mellett egy erős, szilárd erkölcsi vezetéssel tudja társítani. Ez nem jelent feltétlen leragadt konzervativizmust, ámbar a korai kereszténység nevelési elveiből eredeztethetőek az egyházi iskolák kimondott és kimondatlan törvényei. Itt középpontban az akarat fejlesztése állt, amiben a hit erősítése is benne volt. Ezenfelül a korai kereszténységnek főbb jellemvonása volt, hogy a nőknek és rabszolgáknak is megadják a

6

lat.: lehetséges jövő

⁷ Wass Albert, Minden Verse, Kráter Műhely Egyesület, 2003. Ébredj Magyar

kulturálódás lehetőségét. Ezt az egyetemes jelleget is hordozzák a mai egyházi oktatási intézmények, ha nem is kimondottan faji, nemi vonalon, hanem inkább a hátrányos helyzetűeknek való felemelkedtetésében. Egy egyházi iskola nem csak a gyermekeknek iskola, hanem a családnak is. A közös istentiszteletek a családi programok és a szülőkkel való állandó kapcsolat egészé formálja az iskolát a családdal. Szinte mindegyik egyházi középiskola kollégiummal egybekötve működik. Iskola és otthon. A kollégium falain belül a nevelők majdhogynem anyák és apák, a diákok pedig testvérek, akik életre szóló kötelekeket kötnek ezen időszakjukban. Jellemformálásból feltétlen a legnívósabbak ezek a középiskolák.

Azok a pedagógusok, akik egyházi intézményben tanítanak valóban hivatás és nem munkában vannak. Vallási és világnézeti elköteleződésüknek megfelelő ismereteket adnak át.

„Köszönöm Istenem, hogy van iskola, és hogy járhatok iskolába. Köszönöm, hogy vannak barátaim, hogy a tanítók kedvesek, megtanultam írni, olvasni és számolni. Ezt mindet köszönöm. Ámen. „⁸

„Uram! Te erőt adtál Luther Mártonnak. Erőt adtál Kálvin Jánosnak. Adj erőt, hadd követhesselek!”⁹

Egy 4. osztályos gyermek és egy volt diák imádsága egyházi általános iskola kiadott antológiájából. Ha keresztény szemlélet keretei között érvényesülnek a képességfejlesztés, tehetséggondozás és minden egyéb, akkor szülehetnek gyöngyszemek. A hit és kultúra természetes kapcsolata mára nem titok.

Meglátásom szerint a jövő útja egy olyan párbeszéd, amibe bele engedi az ember az Istent is, hogy ne az ember legyen az isten. Ehhez hozzá segíthetnek az egyházasított intézmények növelése. A devotio moderna¹⁰ aktualitása valóban Égbe kiáltó. S ez a kiáltás az élő hit útján juthat el a változást hozó megoldáshoz. Lehet például statuáló egy gyermek, egy szülő vagy család és egy intézmény is. Abban látom a közoktatási nevelés reformjait, hogy egészében átalakul egy égi irányba. Az egyházi nevelés paradoxonként hathat, hogy spiritualitása, misztikuma mellett egy konzisztens pedagógiát követ. A józan ész nem zárja ki a láthatatlan szférán mozgó hitet és fordítva.

⁸ Imádságok fényében, Hajdúnánási Ref. Ált. Iskola. Hajdúnánás, 2017. 98. Imádság. 30. oldal

⁹ Imádságok fényében, Hajdúnánási Ref. Ált. Iskola. Hajdúnánás, 2017. 244. Imádság. 87. oldal

¹⁰ lat. erkölcsi megújulás

Három lelkész beszélget egy tó mellett, hogy vajon kinek van a legnagyobb hite. Mivel nem jutnak dűlőre megegyeznek egy feladatban. Annak lesz a legnagyobb a hite aki tud a vízen járni úgy, hogy nem süllyed el. El is mennek a tóhoz és egyszerre indulnak az első ahogy rálép a vízre azonnal elmerül a másik ugyanígy. A harmadik ahogy közeledik a vízhez óvatosan rálép majd megteszi a következő lépést és így tovább, s majd a vízen járva kilép a száraz partra. Ámulattal kérdezik ezután társai, ezt hogyan csináltad, hogyan van ekkora hited? Mire a válasz: - csak tudtam hol vannak a cölöpök.

Az ismert vicc szerint, akkor is lehet hitünk, ha reális gondolatok mentén éljük meg mindezt. Azonban ehhez fel kell jutni egy szintre szellemileg, hogy a hitben járó ember exempluma /példája/ ne érték-trend legyen a kívülálló számára, hanem értékrend. A vallásos nevelés ebben az aspektusban mindig értékmegőrző és növelő lehet, amiben a gyermek úgy érzi otthon magát, hogy idővel önmaga is ilyen otthonteremtő lesz. Azt kívánom, hogy mindnyájan legyünk bátrak az efféle otthonteremtésben, akár pedagógusként, akár szülőként.

Összefoglaló

A tudományosság jegyében közlendő, hogy írásom inkább kvalitatív, mint kvantitatív elemzés. A főhangsúlyok az általam tapasztalt szubjektív élményeken és tapasztalatokon alapszanak leginkább, mégis semleges hozzáállást kívánok az olvasónak. Hiszen ennek a szellemében lehet tényszerűen kritikát megfogalmazni. A kereszténység, mint olyan, csak részben mérhető, mint minden más spirituális létező ebben a világban. A vallásosság úgymond hozományainak előnyeit-, mint a családi háttér stabilitása, a közösségi erő létezésének megtapasztalása, az intim szellemi élet kapcsolódása egy láthatatlan dimenzióhoz a kultúra és hagyománytisztelet ismeretinek bővülése- hasznosnak vélem. Mindez hozzájárul a tanítás, nevelés gördülékenységéhez. A vallásosság egy belsővé váló kötelességtudatot hordoz magában. A pedagógia és vallásosság témájának itt is nagy összekapcsolódása van. A téma rendkívül bő tárháza még számos felületen elemzésekre vár.

Felhasznált irodalom

- Imádságok fényében, Hajdúnánási Ref. Ált. Iskola. Hajdúnánás, 2017.
- Latin-magyar szótár a középiskolák számára , Franklin-társulat Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda, 1909. Budapest.
- Lélektan és spiritualitás, Vigília Kiadó, Budapest, 2005.
- Szent Biblia, revideált Károli (1908) mai helyesírással (2021), Kálvin Kiadó
- Wass Albert, Minden Verse, Kráter Műhely Egyesület, 2003.